

miske liv, hvor den er kendt, det vil sige for industri og håndværk, søfart, landbrug, husgerning, tjenestemænd samt for en række funktionærgrupper. Bogen består af 4 kapitler. I det første og største gives en kronologisk oversigt over lønudviklingen i 1914—50. Denne periode er opdelt i 9 underperioder. Kapitel 2 giver et overblik over udviklingen i nominalløn, realløn, beskæftigelse og lønnens andel af nationalindkomsten. Kapitel 3 opsummerer forskydningerne i lønstrukturen og kapitel 4 slutter bogen med en behandling af lønstrukturen i efterkrigsårene.

Det ville føre alt for vidt her at komme ind på at diskutere enkeltheder i de benyttede beregningsmetoder. Derimod er det muligt og sikkert også af interesse at referere nogle af forfatterens konklusioner. Han finder, at der, især efter 1920, har været en udpræget parallelitet i de industrielle fags lønudvikling. Samtidig er der dog sket en nivellering af lønforskellene ikke alene mellem fagene og de øvrige longrupper, men også mellem mænd og kvinder og mellem unge og gamle i samme gruppe. En konsekvens heraf er bl. a., at betydningen af alder og teoretisk uddannelse er blevet devalueret. På de mere uorganiserede områder er nivellerings-tendensen mere tvivlsom. Forfatteren mener, at lønstigningen for de lavest betalte kan have virket effektivitetsfremmende samtidig med, at den relative lønnedgang for højere lønnede kan stå på temmelig længe uden deraf følgende effektivitetsnedgange. Den »antinivellering«, som kan konstateres blandt arbejderne siden 1945, skyldes måske, at man omsider har nået grænsen i så henseende, ligesom høj beskæftigelse også er gunstig for en antinivellering. Endelig kan nivelleringen i sig selv udløse en antinivellering, når man er nået til det punkt, hvor nivelleringen begynder at ramme de talstærke og mere indflydelsesrige grupper i organisationer og politik. Det var dette, der skete, da antinivelleringen bredte sig til tjenestemandsområdet ved lønreguleringen i 1952.

Endelig skal nævnes, at nærværende anmelder finder det overordentligt interessant, at en analyse af lønstatistikken fra nogle industrielle fag og arbejdspladser viser, at de individuelle lønforskelle (inden for det enkelte fag) sandsynligvis betyder omtrent lige så meget som de faglige forskelle. Det er dog en opmuntring til dem, der har frygtet, at vor lønstruktur var blevet alt for stiv. Iøvrigt skulle et grundigt studium af den på grund af sine mange tal og andre enkeltheder nødvendigvis lidt tunge bog give fuld valuta for den interesserede læser.

Knud Hansen

Kjeld Philip: Intergovernmental Fiscal Relations. Udg. af Institutet for Historie og Samfundsøkonomi. Ejnar Munksgaard. Kbh. 1954. 171 sider. Kr. 15,—.

Den foreliggende bog, der belyser et af de mest interessante og nyeste felter i finansvidenskaben: forholdet mellem de forskellige offentlige organers finanser, er frugten af forfatterens flerårige beskæftigelse med emnet.

Som medlem af skattelovskommissionen havde professor Philip bl. a. den særlige opgave at udarbejde en redegørelse for, hvorledes de offentlig

miske liv, hvor den er kendt, det vil sige for industri og håndværk, søfart, landbrug, husgerning, tjenestemænd samt for en række funktionærgrupper. Bogen består af 4 kapitler. I det første og største gives en kronologisk oversigt over lønudviklingen i 1914—50. Denne periode er opdelt i 9 underperioder. Kapitel 2 giver et overblik over udviklingen i nominalløn, realløn, beskæftigelse og lønnens andel af nationalindkomsten. Kapitel 3 opsummerer forskydningerne i lønstrukturen og kapitel 4 slutter bogen med en behandling af lønstrukturen i efterkrigsårene.

Det ville føre alt for vidt her at komme ind på at diskutere enkeltheder i de benyttede beregningsmetoder. Derimod er det muligt og sikkert også af interesse at referere nogle af forfatterens konklusioner. Han finder, at der, især efter 1920, har været en udpræget parallelitet i de industrielle fags lønudvikling. Samtidig er der dog sket en nivellering af lønforskellene ikke alene mellem fagene og de øvrige løngrupper, men også mellem mænd og kvinder og mellem unge og gamle i samme gruppe. En konsekvens heraf er bl. a., at betydningen af alder og teoretisk uddannelse er blevet devalueret. På de mere uorganiserede områder er nivellerings-tendensen mere tvivlsom. Forfatteren mener, at lønstigningen for de lavest betalte kan have virket effektivitetsfremmende samtidig med, at den relative lønnedgang for højere lønnede kan stå på temmelig længe uden deraf følgende effektivitetsnedgange. Den »antinivellering«, som kan konstateres blandt arbejderne siden 1945, skyldes måske, at man omsider har nået grænsen i så henseende, ligesom høj beskæftigelse også er gunstig for en antinivellering. Endelig kan nivelleringen i sig selv udløse en antinivellering, når man er nået til det punkt, hvor nivelleringen begynder at ramme de talstærke og mere indflydelsesrige grupper i organisationer og politik. Det var dette, der skete, da antinivelleringen bredte sig til tjenestemandsområdet ved lønreguleringen i 1952.

Endelig skal nævnes, at nærværende anmelder finder det overordentligt interessant, at en analyse af lønstatistikken fra nogle industrielle fag og arbejdspladser viser, at de individuelle lønforskelle (inden for det enkelte fag) sandsynligvis betyder omtrent lige så meget som de faglige forskelle. Det er dog en opmuntring til dem, der har frygtet, at vor lønstruktur var blevet alt for stiv. Iøvrigt skulle et grundigt studium af den på grund af sine mange tal og andre enkeltheder nødvendigvis lidt tunge bog give fuld valuta for den interesserede læser.

Knud Hansen

Kjeld Philip: Intergovernmental Fiscal Relations. Udg. af Institutet for Historie og Samfundsøkonomi. Ejnar Munksgaard. Kbh. 1954. 171 sider. Kr. 15,—.

Den foreliggende bog, der belyser et af de mest interessante og nyeste felter i finansvidenskaben: forholdet mellem de forskellige offentlige organers finanser, er frugten af forfatterens flerårige beskæftigelse med emnet.

Som medlem af skattelovskommissionen havde professor Philip bl. a. den særlige opgave at udarbejde en redegørelse for, hvorledes de offentlig

opgaver er fordelt mellem staten og kommunerne i visse andre lande, og efter hvilke principper der fra statens side ydes tilskud til kommunerne, især til dækning af disses sociale udgifter, udgifter til skolevæsen, hospitalsvæsen og vejvæsen. Resultatet blev to skrifter til skattelovskommissionens materialesamling, begge fra 1946. Emnet blev senere fulgt op af forfatteren under et studieophold i USA, og en meget teoretisk behandling af det blev derefter givet i en artikel i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* i 1948.

Den foreliggende bog, beskeden af omfang, som er udarbejdet i 1950, bærer da også præg af forfatterens overlegne beherskelse af emnet. En bedre fremstilling af årsager til samt former og formål for statstilskud til kommuner og af vekselvirkningen mellem tilskudenes mål og former findes næppe i dag. Den analytiske fremstilling er betydelig mere original end i de fleste finansvidenskabelige fremstillinger af emnet, og er tilmed underbygget af eksempler fra en række lande, hvor de fleste andre forfattere er uden kendskab til forholdene udenfor eget lands lov og ret.

Den teoretiske fremstilling i bogen bygger på to grundlæggende — og overbevisende — betragtninger: 1) Spørgsmålene om årsager til og formål med overførsler fra stat til kommuner eller omvendt hænger nøje sammen med centraliseringsprocessen af de offentlige opgaver og funktioner og af disses finansiering, og de kan derfor kun løses ved en dynamisk analyse. 2) Emnet kan kun behandles fyldestgørende ved at komme ind på en del mere politiske end just økonomiske tanker. Således er centraliseringen lige så afhængig af politiske som økonomiske faktorer; det gælder i hvert fald den måde, den forløber på, hvilket er afgørende. Foregår nemlig centraliseringen af opgaverne eller funktionerne hurtigere end centraliseringen af inanserne (skatteopkrævningen), vil der være behov for afgifter fra kommuner til stat. Hvis centraliseringen af finansieringen af de offentlige funktioner foregår hurtigst, vil der blive brug for statstilskud til kommunerne. Dette sidste er den almindeligste situation i moderne tid. Den betragtes dog af forfatteren som et overgangsstadium, der vil være overstået, når centraliseringsprocessen er tilendebragt. Hertil skulle i dag kun England være nået.

Bogen er ikke kun forfriskende som landvinding på området mellem finansvidenskaben og Political Science. Den virker også forfriskende ved det humor, hvormed den er skrevet. Hvad mener man f. eks. om følgende passage om det lokale selvstyre: »A motive perhaps not for the establishment, but for the preservation of a local self-government with wide ramifications is that it provides positions of trust for a large number of the little climbers in the party.« — Eller om skildringen af den nødvendige sammenhæng mellem regeringsmagtens funktioner og finansieringen af disse i middelalderen: »We see how in the middle ages the king and the court had to wander like nomads from place to place in order to profit from the taxes. The central administration had simply to eat its way through them!« —

Bogen fortjener vid udbredelse. Derfor må affattelsen på engelsk siges at være i sin orden — men så meget mere uheldigt er det, at dette engelske ofte er ret dårligt. Man kunne have ønsket, at forfatteren havde anvendt en bedre engelskkyndig medhjælp.

Forfatteren har i tidligere skrifter behandlet centrale emner indenfor finansvidenskaben. Man må efter denne bog håbe, at han vil fortsætte med at tage emner fra finansvidenskaben op. Det er tiltrængt — man behøver bare at nævne ordet overvæltningenslære. Det værk, professor Philip efter mange forlydender skal have under arbejde, vil blive afventet med spænding.

Martin Korst.

Max Kjær Hansen: Annoncemarkedets reaktioner. Handelshøjskolen i København, Skrifter fra Institutet for Salgsorganisation og Reklame 13. Einar Harecks Forlag. Kbh. 1954. 90 sider. Kr. 9,50.

Arne Rasmussen og Max Kjær Hansen: Efterspørgselen efter radioer i Danmark. Handelshøjskolen i København, Skrifter fra Institutet for Salgsorganisation og Reklame 14. Einar Harecks Forlag. Kbh. 1954. 82 sider. Kr. 7,00.

Det er ofte et utaknemligt arbejde at være banebryder for nye tanker. Professor, dr. Max Kjær Hansen har sikkert ofte måttet erkende dette. Ikke mindst bliver en sådan opgave vanskelig, når det drejer sig om et arbejdsområde som reklamen, der ikke blot er ny, men samtidig af mange anses for mindreværdig. Reklameforskning er af natur mindre exakt end andre grene indenfor den økonomiske interessesfære, og derfor vanskeligere at få anerkendt som en disciplin sideordnet med andre dele af erhvervsøkonomien.

Blandt mere teoretisk indstillede økonomer har modstanden mod en anerkendelse af reklameforskning som videnskab været kraftig. Modviljen eksisterer stadig, men efterhånden som en kreds af økonomer ikke har været bange for at kaste sig ud i arbejdet på dette nye felt, er interessen stadig stigende. Fra en famlende begyndelse kan man i dag tale om en mere exakt opfattelse af problemerne, ikke mindst fordi reklameteoretikerne har kastet sig ud i de store spørgsmål og påbegyndt en regulær infiltrationsmanøvre ved at placere reklamen ikke som en isoleret foreteelse, men som en del af det store felt, der i dag sammenfattes under det noget ubestemte begreb, der hedder marketing.

Anmelderen mener, at der kan være grund til at fremhæve denne udvikling som baggrund for en vurdering af en række undersøgelser over efterspørgsel og prisproblemer, der er foretaget af Institutet for Salgsorganisation og Reklame på Handelshøjskolen. De seneste publikationer er en undersøgelse af efterspørgslen efter radioer og en analyse af annonceringsudviklingen i de københavnske dagblade.

Undersøgelsen af radiomarkedet må vel betragtes som uigennemførlig, for så vidt formålet er en konstruktion af efterspørgselskurven. Hele markedet for brugte radioer er umuligt at udforske og udelukker enhver mulighed for sikker erkendelse. Man kan vel rejse spørgsmålet, om det er værd at offentliggøre en sådan undersøgelse. Men vi skal alle lære af andres vanskeligheder, og når arbejdet er foretaget, er det vel også ret og rimeligt, at andre lærer metoder og muligheder at kende. I selve konklusionen erkendes opgavens uløselighed, og der er ingen grund til at trevle årsagerne op.